

తీర్థం.

విభక్తి బోధిని.

ఇది.

మిక్కిలిఘనతవహించినదొరతనమువారిచేఁ

జెన్నపురంబునస్థాపింపఁబడియున్న

యానివర్సిటియనుశాస్త్రపాఠశాలయందు

ఆంధ్రభాషాప్రధానోపాధ్యాయులగు

పరవస్తు - చిన్నయసూరిగారిచేఁ

దెలుగుభాషంజదువ దొరకొనుబాలురకు

నత్యంతోపయుక్తంబుగవిరచింపఁబడి.

వంగీపురం || రామకృష్ణమాచార్యులవారి

సరస్వతీనిలయము ద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

జెన్నపురి.

తండియార్ పెట - తలుపులెక్క ౨౬౮

౧౮౬౮ సం | పేజీవరి ౨౦.

ఈ గ్రంథమందు

విభక్త్యాదులకు సేర్పడిన సంకేతాక్షరములు.
సంజ్ఞలు. వానిసంకేతాక్షరములు.

ప్రథమావిభక్తి.	-	-	ప్ర.
ద్వితీయావిభక్తి.	-	-	ద్వి.
తృతీయావిభక్తి.	-	-	తృ.
చతుర్థీవిభక్తి.	-	-	చ.
పంచమీవిభక్తి.	-	-	పం.
షష్ఠీవిభక్తి.	-	-	ష.
సప్తమీవిభక్తి.	-	-	స.
సంబోధనప్రథమావిభక్తి.	-	-	సం.
ప్రథమపురుషము.	-	-	ప్ర.
మధ్యమపురుషము.	-	-	మ.
ఉత్తమపురుషము.	-	-	ఉ.
అవ్యయము.	-	-	అ.
ఏకవచనము.	-	-	ఏ.
బహువచనము.	-	-	బ.

వాచములమీదవచ్చు విభక్తులు.

డు. ము. వు. లు.	ప్రథమావిభక్తి.
ని. ను. ల. కూర్చి.	ద్వితీయావిభక్తి.
చేర. చే. తోడ. తో.	తృతీయావిభక్తి.
కొఱకు. కయి.	చతుర్థీవిభక్తి.
వలన. కంటె. పట్టి.	పంచమీవిభక్తి.
కి. కు. యొక్క. లోపల.	షష్ఠీవిభక్తి.
అందు. ఇందు. న.	సప్తమీవిభక్తి.
ఓ. ఓయి. ఓరి. ఓసి. పంజా.	

శ్రీరామాయణము * విభక్తిబోధిని

శ్రీరస్తు.

విభక్తిబోధిని.

మహదర్థకము. — రామశబ్దము.

ఏ.

బి.

రాముడు	...	రాములు	...	ప్ర
రామునిక	...	}	రాములక	...
రాముక	...		ద్వి	

రామునిచేతక	...	}	రాములచేతక	}	తృ
రాముచేతక	...				
రామునిచేక	...	}	రాములచేక		
రాముచేక	...				
రామునితోడక	...	}	రాములతోడక		
రాముతోడక	...				
రామునితోక	...	}	రాములతోక		
రాముతోక	...				

రామునికొఱకుక	...	}	రాములకొఱకుక	}	చ
రాముకొఱకుక	...				
రామునికయి	...	}	రాములకయి		
రాముకయి	...				

మహాదర్శకము. — రామశబ్దము.

ఏ

బ

రామునివలనన్ ...	}	... రాములవలనన్	}	ప
రామువలనన్ ...				
రామునికంటెన్ ...				
రాముకంటెన్ ...				

రామునకున్ ...	}	...	<table border="0"> <tr> <td>రాములకున్ ...</td> <td rowspan="3">}</td> <td rowspan="3">ప</td> </tr> <tr> <td>రామునికిన్ ...</td> </tr> <tr> <td>రామునియొక్క ...</td> </tr> </table>	రాములకున్ ...	}	ప	రామునికిన్ ...	రామునియొక్క ...
రాములకున్ ...				}			ప	
రామునికిన్ ...								
రామునియొక్క ...								
రామునియొక్క ...								
రాముయొక్క ...								
రాముయొక్క ...								

రామునియందున్ ...	}	...	<table border="0"> <tr> <td>రాములయందున్</td> <td rowspan="2">}</td> <td rowspan="2">స</td> </tr> <tr> <td>రామునందున్ ...</td> </tr> </table>	రాములయందున్	}	స	రామునందున్ ...
రాములయందున్				}			స
రామునందున్ ...							
రామునందున్ ...							

ఓ రాముడ ...	}	...	<table border="0"> <tr> <td>ఓ రాములార...</td> <td rowspan="3">}</td> <td rowspan="3">సం</td> </tr> <tr> <td>ఓ రాముడా ...</td> </tr> <tr> <td>ఓ రామ ...</td> </tr> </table>	ఓ రాములార...	}	సం	ఓ రాముడా ...	ఓ రామ ...
ఓ రాములార...				}			సం	
ఓ రాముడా ...								
ఓ రామ ...								
ఓ రామ ...								
ఓ రామా ...								
ఓ రామా ...								

కృష్ణుడు, గోవిందుడు, దామోదరుడు, శివుడు,
ఇత్యాదులితైఽంగుననూహ్యంబులు.

దేశ్యంబులగుబల్లిదాదిశబ్దంబుల సంబోధనంబున
ఉపన్యంబునిత్యంబుగానగు శేషంబెల్లరామశబ్దంబువలె.

ఓబల్లిదుడ ...	}	...	<table border="0"> <tr> <td>ఓబల్లిదులార....</td> <td rowspan="2">}</td> <td rowspan="2">...</td> </tr> <tr> <td>ఓబల్లిదులారా ...</td> </tr> </table>	ఓబల్లిదులార....	}	...	ఓబల్లిదులారా ...
ఓబల్లిదులార....				}			...
ఓబల్లిదులారా ...							
ఓబల్లిదు ...							

ఇతైఃఽంగునందమ్ముఁడు, బెట్టిమఁడు, మొక్కలుఁడు
లోనగునవియూహ్యంబులు.

మగఁడు మొదలగుశబ్దంబుల నివర్ణక న్యాయమంబులు
నిత్యంబులు.

మహదర్థకము.— బాలశబ్దము.

ప

బ

బాలుఁడు	బాలురు	...	ప్ర
బాలుని	}	బాలుర	...	ద్వి
బాలు						
బాలునిచేత	}	బాలురచేత	...	త్వ
బాలుచేత						

శేషంబూహ్యంబు,

ఇట్లుభూపాలుఁడు, నెయ్యఁడు, మార్పుఁడు,

అల్లుఁడు, బలియఁడు, ఇత్యాదులు.

సంభోధనంబునబల్లి దాదిశబ్దంబులుంబోలె నిందుదేశ్యం
బులకు నెఱుంగునది.

హరి	హరులు	...	ప్ర	
హరిని	}	హరుల	...	ద్వి
హరి						
హరిచేత	...	}	హరులచేత	...	}	త్వ
హరిచే	...		హరులచేత	...		
హరితోడ	...		హరులతోడ	...		
హరితో	...		హరులతో	...		

ప

బ

హరిశ్చంద్రుడు	...	హరులశ్చంద్రుడు	...	}	చ
హరికయి	...	హరులకయి	...		

హరివలస	...	హరులవలస	...	}	పం
హరికంఠ	...	హరులకంఠ	...		

హరికి	...	హరులకు	...	}	ష
హరియొక్క	...	హరులయొక్క	...		
...	...	హరులలోపల	...		

హరియందు	-	హరులయందు	}	స
		హరులందు		

ఓహరి	-	}	...	{	ఓహరులారా	...	}	సం
ఓహరి	...				ఓహరులారా	...		
					ఓహరులు	...		

ఇట్లే అగున నెల్లయి కారాంతంబులూహ్యంబులు.

శంభువు	...	శంభువులు	}	ప్ర
శంభుడు	...	శంభులు		

శంభువు	...	}	...	{	శంభువుల	...	}	ప్ర
శంభుని	...				శంభుల	...		
శంభు	...				శంభుల	...		

శంభువుచేతన్.....	}	{	శంభువులచేతన్	}	శృ
శంభునిచేతన్.....				శంభులచేతన్		
శంభుచేతన్.....						
శంభువుచేన్.....	}	{	శంభువులచేన్		
శంభునిచేన్.....				శంభులచేన్...		
శంభుచేన్.....						
శంభువుతోడన్.....	}	{	శంభువులతోడన్		
శంభునితోడన్.....				శంభులతోడన్		
శంభుతోడన్.....						
శంభువుతోన్.....	}	{	శంభువులతోన్		
శంభునితోన్.....				శంభులతోన్...		
శంభుతోన్.....						
శంభువుకొఱున్.....	}	...	{	శంభువులకొఱున్	}	చ
శంభునికొఱున్				శంభులకొఱున్		
శంభుకొఱున్...						
శంభువుకయి.....	}	...	{	శంభువులకయి...		
శంభునికయి:.....				శంభులకయి		
శంభుకయి.....						
శంభువువలనన్...	}	...	{	శంభువులవలనన్		ప
శంభునివలనన్.....				శంభులవలనన్...		
శంభువలనన్.....						
శంభువుకంటెన్...	}	...	{	శంభువులకంటెన్		
శంభునికంటెన్...				శంభులకంటెన్		
శంభుకంటెన్.....						

మహద్ధర్మకము—శంభుశబ్దము

ఏ

బ

శంభువునకు... ..	}	...	{	శంభువులకు... ..	}	మ
శంభునకు... ..				శంభులకు... ..		
శంభునికీ... ..				శంభులకు... ..		
శంభువుయొక్క... ..	}	...	{	శంభువులయొక్క... ..		
శంభునియొక్క... ..				శంభులయొక్క... ..		
శంభుయొక్క... ..				శంభులయొక్క... ..		
" " "		శంభువులలోపల... ..		
" " "		శంభులలోపల... ..		
శంభువునందు...		శంభువులయందు... ..		స
శంభునందు...		శంభువులందు... ..		
శంభునియందు...		శంభులయందు... ..		
శంభునందు...		శంభులందు... ..		
ఓశంభువ... ..	}	...	{	ఓశంభువులార... ..	}	సం
ఓశంభువా... ..				ఓశంభువులారా... ..		
ఓశంభుడ... ..				ఓశంభులార్... ..		
ఓశంభుడా... ..				ఓశంభులారా... ..		
ఓశంభూ... ..				ఓశంభువులు... ..		
				ఓశంభులు... ..		

సంస్కృతసమంబులు మహద్ధర్మకంబులునగు నెల్ల
ముకారాంతంబులు మన్వాదిభిన్నంబు లితైఱంగున న
యూహ్యంబులు.

మనువు మనువులు
మనుషుడు మనుషులు

మహాదర్శకము. — మనుశబ్దము.

ఏ

బి

మనువుచేతన్	మనువులచేతన్	...	} తృ
మనువుచేన్	మనువులచేన్	...	
మనువులోడన్	మనువులలోడన్	...	
మనువుతోన్	మనువులతోన్	
మనువుకొఱకున్	మనువులకొఱకున్	...	} చ
మనువుకుయి	మనువులకుయి	...	
మనువువలనన్	మనువులవలనన్	...	} పం
మనువుకంటెన్	మనువులకంటెన్	...	
మనువునకున్	మనువులనకున్	...	} మ
మనువుయొక్క	మనువులయొక్క	...	
...	మనువులలోపలన్	...	
మనువుయందున్	మనువులయందున్	...	} స
మనువందున్	మనువులందున్	
ఓమనువ	ఓమనువులార	...	} సం
ఓమనువా	ఓమనువులారా	...	
ఓమనూ	ఓమనువులు	...	

అమహాదర్శకంబులగునుకారాంతంబులెల్లనిత్రైలుంగునన
యూహ్యంబులు.

తత్త్వాదులకువువర్ణాగమంబువైకల్పికంబు.

తరువు ... } తరువులు ...
తరులు ... }

ఇత్యాదులెటుంగునది.

౧ మహావ్యర్థకము— వనితాశబ్దము

ఏ

బ

వనిత...	వనితలు	౨
వనిత	వనితల	ద్వి
వనితచేత	వనితలచేత	} తృ
వనితచే	వనితలచే	
వనితతోడ	వనితలతోడ	
వనితతో	వనితలతో	
వనితకొఱకు	వనితలకొఱకు	} చ
వనితకయి	వనితలకయి	
వనితవలన	వనితలవలన	} పం
వనితకంటె	వనితలకంటె	
వనితకు	వనితలకు	} ష
వనితయొక్క	వనితలయొక్క	
...	వనితలలోపల	
వనితయందు	వనితలయందు	} స
...	వనితలందు	
ఓవనిత	ఓవనితలార	} సం
ఓవనిత	ఓవనితలారా	
...	ఓవనితలు	

లత-విద్య-ఇత్యాద్యమహావ్యర్థకంబులును పిత-మాత-
మొదలగు దాబంతంబులును-గోడ-మేడ-అయ్య-అక్క-
ఇత్యాది స్త్రీసమంబులును నితైఽంగుననూహ్యంబులు.

ప

బ

పనము	వనములు...	...
వనమ్ము	వనమ్ములు	...
వనంబు	వనంబులు	...

ప్ర

పనముక్	వనములక్	...
వనమ్ముక్	వనమ్ములక్	...
వనంబుక్	వనంబులక్	...

ద్వి

పనముచేతక్	వనములచేతక్	...
వనమ్ముచేతక్	వనమ్ములచేతక్	...
వనంబుచేతక్	వనంబులచేతక్	...
పనముచేక్	వనములచేక్	...
వనమ్ముచేక్	వనమ్ములచేక్	...
వనంబుచేక్	వనంబులచేక్	...
పనముతోడక్	వనములతోడక్	...
వనమ్ముతోడక్	వనమ్ములతోడక్	...
వనంబుతోడక్	వనంబులతోడక్	...
పనముతోక్	వనములతోక్	...
వనమ్ముతోక్	వనమ్ములతోక్	...
వనంబుతోక్	వనంబులతోక్	...

త్వ

ప

బ

వనముకొఱకు	...	వనములకొఱకు...	చ
వనమ్ముకొఱకు...		వనమ్ములకొఱకు	
వనంబుకొఱకు	...	వనంబులకొఱకు	
వనముకయి	...	వనములకయి	
వనమ్ముకయి...	...	వనమ్ములకయి	
వనంబుకయి	...	వనంబులకయి	

వనమువలన	...	వనములవలన...	పం
వనమ్మువలన	...	వనమ్ములవలన...	
వనంబువలన	...	వనంబులవలన	
వనముకంటె	...	వనములకంటె...	
వనమ్ముకంటె	...	వనమ్ములకంటె...	
వనంబుకంటె	...	వనంబులకంటె...	

వనమునకు	...	వనములకు	ష
వనమ్మునకు...	...	వనమ్ములకు	
వనంబునకు...	...	వనంబులకు	
వనముయొక్క	...	వనములయొక్క	
వనమ్ముయొక్క...	...	వనమ్ములయొక్క...	
వనంబుయొక్క	...	వనంబులయొక్క...	
...	...	వనములలోపల	
...	...	వనమ్ములలోపల	
...	...	వనంబులలోపల	

ప

బ

<div data-bbox="103 336 414 935"> <p>వనమునందున్ వనమందున్ వనమ్మునందున్ వనమ్మందున్ వనంబునందున్ వనంబందున్ వనమునన్ వనమ్మునన్ వనంబునన్</p> </div>	...	<div data-bbox="497 425 828 831"> <p>వనములయందున్ వనములందున్ వనమ్ములయందున్ వనమ్మలందున్ వనంబులయందున్ వనంబులందున్</p> </div>	స
--	-----	--	---

ఓవనమ	ఓవనములార	...
ఓవనమా	ఓవనములారా	...
ఓవనమ్మ	ఓవనమ్మలార...	
ఓవనమ్మా	ఓవనమ్మలారా	
ఓవనంబ	ఓవనంబులార	...
ఓవనంబా	ఓవనంబులారా	
...	ఓవనములు	...
...	ఓవనమ్ములు	...
...	ఓవనంబులు	...

తలుచుగా మువన్దాంతశబ్దంబులకెల్ల నిత్యైఱంగున
రూపనిష్పత్తియూహ్యంబు.

అవ హదర్థకమాపవిభక్తికాంతము.

ప

బ

శ్రావణ $\left\{ \begin{array}{l} \text{శ్రావణము} \dots \\ \text{శ్రావణ} \dots \dots \\ \text{శ్రావణులు} \dots \end{array} \right\}$ ప్ర

శ్రావణ $\left\{ \begin{array}{l} \text{శ్రావణల} \dots \\ \text{శ్రావణ} \dots \dots \\ \text{శ్రావణుల} \dots \end{array} \right\}$ ద్వి

శ్రావణ ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{శ్రావణలచేత} \dots \\ \text{శ్రావణచేత} \dots \end{array} \right\}$... $\left\{ \begin{array}{l} \text{శ్రావణలచేత} \dots \\ \text{శ్రావణచేత} \dots \\ \text{శ్రావణులచేత} \dots \\ \text{శ్రావణలచే} \dots \\ \text{శ్రావణచే} \dots \\ \text{శ్రావణులచే} \dots \\ \text{శ్రావణలతోడ} \dots \\ \text{శ్రావణతోడ} \dots \\ \text{శ్రావణులతోడ} \dots \\ \text{శ్రావణలతోడ} \dots \end{array} \right\}$ త్వు

ప

బ

తామ్రకొఱకుఁ.....	{ తామ్రమలకొఱకుఁ... తామ్రకొఱకుఁ... తామ్రమలకొఱకుఁ	జ
తామ్రకయి	{ తామ్రమలకయి ... తామ్రకయి..... తామ్రమలకయి ...	జ
తామ్రవలనఁ	{ తామ్రమలవలనఁ... తామ్రవలనఁ ... తామ్రమలవలనఁ ...	పం
తామ్రకంఠెఁ.....	{ తామ్రమలకంఠెఁ... తామ్రకంఠెఁ ... తామ్రమలకంఠెఁ...	పం
తామ్రకిఁ.....	{ తామ్రమలకుఁ ... తామ్రకుఁ..... తామ్రమలకుఁ.....	
తామ్రయొక్క	{ తామ్రమలయొక్క... తామ్రయొక్క... తామ్రమలయొక్క...	ప
	{ తామ్రమలలోపలఁ తామ్రలోపలఁ... తామ్రమలలోపలఁ	

౧౪

త్రాడుశబ్దము— కన్నుశబ్దము.

ప

బ

త్రాట...
త్రాటియందు

...

త్రాడులయందు
త్రాడులందు ...
త్రాళ్లయందు...
త్రాళ్లందు ...
త్రాడులయందు
త్రాడులందు ...

స

ఓత్రాడు...
ఓత్రాడు...

...

ఓత్రాడులార ...
ఓత్రాడులారా ...
ఓత్రాడులార ...
ఓత్రాడులారా...
ఓత్రాడులార ...
ఓత్రాడులారా ...
ఓత్రాడులు ...
ఓత్రాడులు ...
ఓత్రాడులు ...

సం

అనుహదర్శకముకన్నుశబ్దమాపవిభక్తికాంతము.

ప

బ

కన్ను ... కన్నులు ... ప్ర

ప

బ

ంటా	}	ప్ర
ంటిచేత	కన్నలచేత	...		
ంటిచే	కన్నలచే		
ంటితోడ	కన్నలతోడ	...		
ంటితో	కన్నలతో		

ంటికొఱకు	కన్నలకొఱకు	...	}	చ
ంటికయి	కన్నలకయి		

ంటివలన	కన్నలవలన	}	వం
ంటికంటె	కన్నలకంటె		

ంటికి	కన్నలకు	}	ప
ంటియొక్క	కన్నలయొక్క		
...	కన్నలలోపల	...		

కంటా	కన్నలయందు	...	}	స
కంటియందు	కన్నలందు		

ఓకన్న	}	...	{	ఓకన్నలార	}	సం
ఓకన్నా				ఓకన్నలారా			
						ఓకన్నలు			

మిన్న - విన్న - మన్న - ఇత్యాదులిట్లు హ్యంబులు.

అమహదగ్ధకమాపవిభక్తికాంతము.

ప

బ

విల్లు $\left\{ \begin{array}{l} \text{విల్లులు} \quad \dots \quad \dots \\ \text{విండులు} \quad \dots \quad \dots \\ \text{విండ్లు} \quad \dots \quad \dots \end{array} \right\}$ ప్ర

వింటిక్ $\left\{ \begin{array}{l} \text{విల్లులక్} \quad \dots \quad \dots \\ \text{విండులక్} \quad \dots \quad \dots \\ \text{విండ్లక్} \quad \dots \quad \dots \end{array} \right\}$ ద్వి

వింటుక్ $\left\{ \begin{array}{l} \text{విల్లులచేతక్} \dots \dots \dots \\ \text{విండులచేతక్} \dots \dots \dots \\ \text{విండ్లచేతక్} \dots \dots \dots \end{array} \right\}$...

వింటిచేక్ $\left\{ \begin{array}{l} \text{విల్లులచేక్} \dots \dots \dots \\ \text{విండులచేక్} \dots \dots \dots \\ \text{విండ్లచేక్} \dots \dots \dots \end{array} \right\}$...

వింటితోడక్ $\left\{ \begin{array}{l} \text{విల్లులతోడక్} \dots \dots \dots \\ \text{విండులతోడక్} \dots \dots \dots \\ \text{విండ్లతోడక్} \dots \dots \dots \end{array} \right\}$...

వింటితోక్ $\left\{ \begin{array}{l} \text{విల్లులతోక్} \dots \dots \dots \\ \text{విండులతోక్} \dots \dots \dots \end{array} \right\}$...

ప్ర

ద్వి

త్వ

ప

బ

పటికొఱకుఁ	<div> విల్లులకొఱకుఁ ... విందులకొఱకుఁ ... విండ్లకొఱకుఁ </div>	చ
పటికయి	<div> విల్లులకయి ... విందులకయి విండ్లకయి </div>	

పటివలనఁ	<div> విల్లులవలనఁ విందులవలనఁ విండ్లవలనఁ </div>	పం
పటికంటెఁ	<div> విల్లులకంటెఁ విందులకంటెఁ ... విండ్లకంటెఁ </div>	

పటికిఁ	<div> విల్లులకుఁ విందులకుఁ విండ్లకుఁ </div>	
పటియొక్క	<div> విల్లులయొక్క విందులయొక్క ... విండ్లయొక్క </div>	ప
.....	<div> విల్లులలోపలఁ విందులలోపలఁ ... విండ్లలోపలఁ ... </div>	

విల్లుశబ్దము—జవరాటుశబ్దము.

<p>వింటియందుకొ.. వింటుకొ... ..</p>	<p>}</p>	<p>...</p>	<p>విల్లులయందుకొ... విల్లులందుకొ విండులయందుకొ... విండులందుకొ..... విండ్లయందుకొ... విండ్లందుకొ</p>	<p>} స</p>
<p>ఓవిల్లు..... ఓవిల్లు.....</p>	<p>}</p>	<p>...</p>	<p>ఓవిల్లులార..... ఓవిల్లులారా ఓవిండులార..... ఓవిండులారా..... ఓవిండ్లార..... ఓవిండ్లారా..... ఓవిల్లులు..... ఓవిండులు..... ఓవిండ్లు.....</p>	<p>} సం</p>

పల్లు - ముల్లు - ఇత్యాదులిట్లుహ్యంబులు.

మహత్యర్థకము—జవరాటుశబ్దము.

ప

బ

జవరాలు...	జవరాండు	<p>ప్ర ద్వి త్వ</p>
జవరాలికొ	జవరాండుకొ	
జవరాలిచేతకొ.....	జవరాండుచేతకొ	
జవరాలిచేకొ.....	జవరాండుచేకొ.....	
జవరాలితోకొ.....	జవరాండుతోకొ.....	

జవరాలుశబ్దము.

వరాలికోటకు	...	జవరాండ్రికోటకు	}	చ
వరాలికియి	...	జవరాండ్రికియి		
వరాలివలన	...	జవరాండ్రివలన	}	పం
వరాలికింట	...	జవరాండ్రికింట		
వరాలికి	...	జవరాండ్రికు	}	ష
వరాలియొక్క	...	జవరాండ్రియొక్క		
" "		జవరాండ్రిలోపల		
వరాలియందు	...	జవరాండ్రియందు	}	స
		జవరాండ్రిందు		
జవరాల...	}	ఓజవరాండ్రి	}	సం
జవరాల...		ఓజవరాండ్రి		
జవరాల...		ఓజవరాండ్రి		

ఇట్లు-ఇట్లు-ముద్దరాలు- కొమరాలు-ఇత్యాదులు

మహాదర్శకము. — తచ్చబైదర్శకము.

వాడు	}	ప్ర
వారలు		
వాండ్రి		
వారి	}	ద్వి
వారల		
వాండ్రి		
వారిచేత	}	త్వ
వారిచేత		
వాండ్రిచేత		

శేషమూహ్యంబు

మహాదర్శకము. — ఏతదర్శకము.

ఏ		బ	
వీఁడు	...	<div> <div>పీరు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	...
	...	<div> <div>పీరలు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	...
	...	<div> <div>పీఁడు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	...

సర్వముపూర్వశబ్దబట్టి.

మహాదర్శకము - యత్కిమర్శకము.

ఏవాఁడు	...	<div> <div>ఏవారు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	ప్ర
ఎవ్వాఁడు	...		
ఎవ్వఁడు	...		
నివఁడు	...		
ఏఁడు	...		
	...		
	...		
	...		
	...	<div> <div>ఏవారలు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఏవాఁడు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఎవ్వారు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఎవ్వారలు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఎవ్వఁడు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఎవ్వగు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఎవ్వఁడు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఎవరు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఎవఁడు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	
	...	<div> <div>ఏరు</div> <div>...</div> <div>...</div> </div>	

శేషంబూహ్యంబు, ఏనిత్యాదిరూపంబులువృక్షంబులు

అమహాదర్శకము. — తచ్ఛబ్దార్థకము.

అది	...	అవి
అద్ది	...	అవ్వి
అయది	...	అయవి
అయ్యది	...	అయ్యవి

అమహాదర్శకము. — తచ్ఛబ్దార్థకము. ౨౧

దానిక్	}	వానిక్
అదానిక్				
అద్దానిక్				

శేషంబునుగమంబు.

అమహాదర్శకము. — పతదర్శకము.

ఇది	ఇవి
ఇద్ది	ఇద్వి
ఈయది	ఈయవి
ఇయ్యది	ఇయ్యవి
దీనిక్	}	...	వీనిక్
ఈదానిక్			
ఇద్దానిక్			

శేషంబూహ్యంబు,

అమహాదర్శకము - యత్కి-వార్థకము,

పది	పవి
ఎది.	ఎవి
ఎద్ది	ఎద్వి
పయది	పయవి
ఎయ్యది	ఎయ్యవి
దేనిక్	పనిక్
పదానిక్	పవానిక్
ఎద్దానిక్	ఎవ్వానిక్

ఇత్యాదికంబూహ్యంబు.

మహావీవాచ్యంబగునపుడు బహువచనంబు

(౨౨)

మహదర్థంబట్లగు, పూజ్యతయందుతదేతద్య

త్రామర్థంబులందోలి నేకత్వంబునందు

అతఁడు ఇతఁడు ఎతఁడు

అతఁడు ఈతఁడు ఏతఁడు

ఇత్యాదిదూపంబులూహ్యంబులు.

మహత్యర్థంబునందు,

అపే ఈపే ఏపే

అమే ఈమే ఏమే

అకే ఈకే ఏకే

ఇత్యాదులూహ్యంబులు.

యస్తచ్చబైర్థకము.

నీవు ... } మీరు ...
 ఈవు... } మీరలు ...
 } ఈరు...
 } ఈరలు...

నిన్ను ... } మిమ్ము...
 నిను ... } మిము...
 నీచేత ... } మీచేత...
 నీకు ... } మీకు...

శేషంబూహ్యంబు.

అస్తచ్చబైర్థకము.

నేను } మేము ...
 ఏను } నేము ...
 } ఏము ...

(౨౩)

నన్ను	మమ్ము	...	} ద్వి
నను	మము	...	
నాచేత	మాచేత	...	

శేషంబూహ్యంబు.

అత్తన్నబద్ధకము.

తాను	...	{	తాము	}	ప్ర
			తమరు		
			తారు		

తన్ను	తమ్ము	...	} ద్వి
తను	తము	...	
తనచేత	తమచేత	...	

శేషంబూహ్యంబు,

ఉభయార్థమునిత్యబహువచనాంతము-మనము-మనల-మనచేత-ఇత్యాదికమాహ్యంబు యుష్మదాదులకుసర్వార్థంబులరూపంబుతుల్యంబు.

మహదర్థకములు.

నిత్యబహువచనాంతములు.

సర్వార్థకము.	ఇయదర్థకము	కియదర్థకము
అందఱు	} ఇందఱు	ఎందఱు
అందొఱు		
అందఱ	} ఇందఱ	ఎందఱ
అందొఱ		

అమహదర్థకము.

అన్ని	ఇన్ని	కొన్ని
-------	-------	--------

అన్నిటికీ ఇన్నిటికీ కొన్నిటికీ - ఇత్యాదులు

అంతట స్వరపూర్వకంబగు లువర్ణంబు నుత్పంబువిక
 ల్పంబునలోపించు॥ ఉదాహరణము॥ రాముల్, వనముల్
 ఓశబ్దంబు లేకయును సంబోధనాంతంబువ్యవహరింప
 నగు-ఉదాహరణము-రామ-రామా-రాముడ-రాముఁ
 డాఇట్లంతటనూహ్యంబు ॥ పురుషామంత్రణంబునందో
 యియనియు నీచపురుష సంబోధనలబునం దోరియనియు
 నీచ స్త్రీసంబోధనంబునందోసియనియు వ్యవహరింపఁబ
 డు॥ ఓసిచుష్టురాల- ఓరిచుష్టాత్మ॥ ఓరి యోసి యనునవి
 మైత్రియందుంగలవర్ధవిశేషంబున దీప్తాంతంబులుంగల
 వు... ఇట్లుబాలబుద్ధివై శబ్దంబుకొఱకుఁగొండొకనుబు
 తంబులు ప్రదర్శింపంబడియె నింకఁ గ్రియాపదంబులు
 వక్కాణించెద.

వండుధాతువు-సకర్తృకము-కర్తృగ్ధకము.

వర్తమానార్థకము.

ప

బ

ప్ర	{	వండుచున్నాడు	వండుచున్నాడు
		వండుచున్నది	వండుచున్నది
మ		వండుచున్నావు	వండుచున్నాను
ఉ		వండుచున్నాను	వండుచున్నాము

భూతార్థకము.

ప

బ

ప్ర	వండె	వండిరి
-----	------	--------

వండుధాతువు - కర్తృత్వము.

౨౫

మ... { వండితివి } వండితిరి... ..

ఉ... వండితిన్... .. వండితిమి... ..

భవిష్యదర్థము.

ఏ

బ

ప్ర... { వండఁగలఁడు } ... వండఁగలరు ...

మ... వండఁగలదు ... వండఁగలవు ...

ఉ... వండఁగలన్... .. వండఁగలము ...

తద్రూపార్థము.

ఏ

బ

ప్ర... వండున్ ... వండుదురు... ..

మ... { వండుదువు } ... వండుదురు... ..

ఉ... వండుదున్... .. వండుదుము ...

తద్రూపార్థము.

రూపాంతరము.

ఏ

బ

ప్ర... { వండెడున్... } ... వండెదరు ...

మ... { వండెదవు... } వండెదరు ...

ఉ... వండెదన్ ... వండెదము ...

ఇదిభావ్యర్థముని కొందఱందురు.

కర్తృత్వకము

ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ఏ

బ

మ వండుము ... వండుడు

ఉభయకర్తృకప్రార్థనాద్యర్థకము.

*

బ

ఉ

*

వండుదుము

వ్యతిరేకార్థకము.

ఏ

బ

ప్ర { వండుడు ... వండురు
 { వండుదు ... వండువు }

మ వండువు ... వండురు ...

ఉ వండుక ... వండుము ...

వ్యతిరేకప్రార్థనాద్యర్థకము.

మ వండుకుము ... వండుకుండు ...

* భావార్థకము ... వండుట ... *

* వ్యతిరేకభావార్థకము వండుమి ... *

* క్షార్పార్థకము ... వండి ... ||అ||

* వ్యతిరేకక్షార్పార్థకము... వండక ... ||అ||

* తుమున్నాద్యర్థకము... వండక ... ||అ||

* శత్రుర్థకము ... వండుచుక ... ||అ||

* ఆనంతర్యార్థకము ... వండుడుక ... ||అ||

* చేదాద్యర్థకము ... వండినక ... ||అ||

కర్తృత్వము. — కర్మార్థము.

౨౬

* వర్తమానార్థకవిశేషణము వండుచున్న ... *

* భూతార్థకవిశేషణము వండిన ... *

* భవిష్యద్గర్థకవిశేషణము వండగల ... *

తద్గర్థార్థకవిశేషణములు. { వండు ... *

వ్యతిరేకార్థకవిశేషణము వండని ... *

ఇవివిశేష్యంబులతోడనిత్యంబుగా సమసించు-వీనిక
స్థిగాగమంబువికల్పంబుగానగు॥ఉదాహరణము॥ వండు
పన్నట్టిమనుజుడు వండుచున్నమనుజుఁ డిత్యాదులూ
హ్యంబులు. *

ఈధాతువునకు భావార్థంబునవంటయనియుంగర్హ
స్థంబునవంటకమనియు విశేషరూపంబులుగలవు.

కర్మార్థము.

వర్తమానార్థము.

అ

బ

ప్ర { వండబడుచున్నాడు వండబడుచున్నాను }
{ వండబడుచున్నది వండబడుచున్నవి }

మ వండబడుచున్నావు వండబడుచున్నారు

ఉ వండబడుచున్నాను వండబడుచున్నామల్లు

భూతార్థము.

ఎ

బ

ప్ర { వండబడియెన్ వండబడిరి ... }

ఏ

బ

మ { వండ్లబడితివి ... } వండ్లబడితిరి
 { వండ్లబడితి ... }

ఉ వండ్లబడితిన్ ... వండ్లబడితిమి ...

భవిష్యదర్థకము,

ఏ

బ

ప్ర { వండ్లబడగలడు వండ్లబడగలరు }
 { వండ్లబడగలదు వండ్లబడగలవు }

మ వండ్లబడగలవు వండ్లబడగలరు ...

ఉ వండ్లబడగలన్ వండ్లబడగలము ...

తత్కర్తవ్యార్థకము,

ఏ

బ

ప్ర వండ్లబడున్ ... వండ్లబడుదురు

మ { వండ్లబడుదువు } వండ్లబడుదురు ...
 { వండ్లబడుదు }

ఉ వండ్లబడుదున్ ... వండ్లబడుదుము ...

తత్కర్తవ్యార్థకము,

రూపాంతరము,

ఏ

బ

ప్ర { వండ్లబడియెడున్ } వండ్లబడియెదరు
 { వండ్లబడియెడిన్ }

మ { వండ్లబడియెదవు } వండ్లబడియెదరు ...
 { వండ్లబడియెదు }

ఉ వండ్లబడియెదన్ వండ్లబడియెదము

కర్కార్యకము,

ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ప

బ

మ వండబడుము ... వండబడుడు ...

ఉభయకర్తృక ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ఉ * వండబడుదము

వ్యతిరేకార్థకము.

ప

బ

ప్ర { వండబడుడు ... వండబడురు
వండబడుదు ... వండబడువు }

మ వండబడువు ... వండబడురు ...

ఉ వండబడుక ... వండబడుము ...

వ్యతిరేక ప్రార్థనాద్యర్థకము.

మ వండబడుకుము ... వండబడుకుడు ...

భావార్థకము ... వండబడుట ... *

వ్యతిరేకభావార్థకము వండబడుమి ...

త్వార్థకము ... వండబడి ... ||అ||

వ్యతిరేకత్వార్థకము వండబడుక ... ||అ||

తుమున్నాద్యర్థకము వండబడుక ... ||అ||

శత్రుర్థకము ... వండబడుచుక ... ||అ||

అనంతర్యార్థకము ... వండబడుడుక ... ||అ||

చేదాద్యర్థకము ... వండబడినక ... ||అ||

వర్తమానార్థకవిశేషణము వండబడుచున్న

ప

బ

మ ... { వండించిలిచి } వండించిలిరి

ఉ ... వండించిలిన్ వండించిలిమి

భవిష్యదర్థకము.

ప

బ

ప్ర ... { వండింపగలడు ... వండింపగలరు ... }
 { వండింపగలదు వండింపగలవు ... }

మ ... వండింపగలవు ... వండింపగలరు

ఉ ... వండింపగలన్ ... వండింపగలము

తర్థగ్రంథము.

ప

బ

ప్ర ... { వండించున్ } { వండింతురు }
 { వండింపుదురు ... }

మ ... { వండింతువు }
 { వండింతు } వండింతురు
 { వండింపుదువు ... } వండింపుదురు
 { వండింపుదు }

ఉ ... { వండింతున్ వండింతుము }
 { వండింపుదున్ వండింపుదుము ... }

జ్యోతికర్తృకము.

తీర్థస్థానకము.

రూపాంతరము.

ప

బ

ప్ర... { వండించెడుకా... } వండించెదరు.....
 { వండించెడికా... }

మ... { వండించెదవు... } వండించెదరు.....
 { వండించెదు... }

ఉ..... వండించెదకా... .. వండించెదము...

ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ప

బ

మ..... వండింపుము..... వండింపుడు.....

ఉభయకర్తృక ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ఉ... .. { వండింతము... .. }
 { వండింపుదము... .. }

వ్యతిరేకార్థకము.

ప

బ

ప్ర... { వండింపడు..... వండింపరు..... }
 { వండింపదు..... వండింపవు..... }

మ..... వండింపవు... .. వండింపరు.....

ఉ..... వండింపకా... .. వండింపము...

వ్యతిరేక ప్రార్థనాద్యర్థకము

ప

బ

మ... వండింపకుము... .. వండింపకుడు...

- * భావార్థకము వండించుట... *
- * వ్యతిరేక భావార్థకము వండింపమి... *
- * త్వాద్వర్థకము వండించి... ||అ||
- * వ్యతిరేక త్వాద్వర్థకము వండింపక ||అ||
- * తుమున్నాద్యర్థకము వండింపక ||అ||
- * శత్రుర్థకము వండించుచుక ||అ||
- * ఆనంతర్యార్థకము వండించుడుక ||అ||
- * చేదాద్యర్థకము వండించినక ||అ||
- * వర్తమానార్థకవిశేషణము... .. వండింపుచున్న...
- * భూతార్థకవిశేషణము..... వండించిన
- * భవిష్యద్గర్థకవిశేషణము వండింపగల ...
- * తద్గర్హార్థకవిశేషణములు... { వండించు
- { వండించెడు... ..
- { వండించెడి.....
- * వ్యతిరేకార్థకవిశేషణము వండింపని
- సమాసాట్టిగాగమంబులుపూర్వప్రకారంబుగా
- లియునది.

జ్యోతి క క్షాంత క ము.

వర్తమా వార్తకము.

৬

23

ప్ర } వండింపబడుచున్నాడు-వండింప'బడుచున్నారు
 వండింపబడుచున్నది... వండింపబడుచున్నవి
 మ... వండింపబడుచున్నావు వండింపబడుచున్నారు
 యీ... వండింపబడుచున్నాను-వండింపబడుచున్నాము

ప

బ

ప్ర... { వండింపబడియెన్ } ... వండింపబడిరి ...
 మ... { వండింపబడెన్ } ... వండింపబడితిరి ...
 డ... { వండింపబడితివి } ... వండింపబడితిరి
 డ... { వండింపబడితి } ... వండింపబడితిమి
 భవిష్యదర్థకము.

ప

బ

ప్ర... { వండింపబడగలడు... వండింపబడగలరు- }
 మ... { వండింపబడగలదు... వండింపబడగలవు- }
 మ... వండింపబడగలవు వండింపబడగలరు
 డ... వండింపబడగలన్ వండింపబడగలము
 తర్థార్థకము.

ప

బ

ప్ర... వండింపబడున్ ... వండింపబడుదురు
 మ... { వండింపబడుదువు } వండింపబడుదురు
 డ... { వండింపబడుదు }
 డ... వండింపబడుదున్ ... వండింపబడుదుము
 తర్థార్థకము.

రూపాంతరము.

ప

బ

ప్ర... { వండింపబడియెడున్ } వండింపబడియెదురు
 మ... { వండింపబడియెడ్డిన్ }

మ... { వండింపబడియెదవు } వండింపబడియెదరు
 { వండింపబడియెదు- }

ఉ... వండింపబడియెదన్... వండింపబడియెదము

ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ప

బ

మ... వండింపబడుము ... వండింపబడుడు ...
 ఉభయకర్తక ప్రార్థనాద్యర్థకము.

*

బ

ఉ... వండింపబడుదము

వ్యతిరేకార్థకము.

ప

బ

ప్ర... { వండింపబడడు ... వండింపబడరు ... }
 { వండింపబడదు ... వండింపబడవు ... }

మ... వండింపబడవు ... వండింపబడరు ...

ఉ... వండింపబడన్ ... వండింపబడము...

వ్యతిరేక ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ప

బ

మ... వండింపబడుము ... వండింపబడుడు

* భావార్థకము ... వండింపబడుట... *

* వ్యతిరేకభావార్థకము ... వండింపబడమి... *

* క్షార్థకము ... వండింపబడి... ||అ||

* వ్యతిరేకక్షార్థకము ... వండింపబడక.. ||అ||

- * తుమున్నాద్యర్థకము ... వండింపబడెను ||అ||
- * శత్రుర్థకము ... వండింపబడుచును ||అ||
- * ఆనంతర్యార్థకము వండింపబడుచును ||అ||
- * చేదాద్యర్థకము ... వండింపబడినను ||అ||
- * వర్తమానార్థకవిశేషణము వండింపబడుచున్న
- * భూతార్థకవిశేషణములు { వండింపబడిన ... }
 { వండింపబడజేయు ... }
- * భవిష్యద్యర్థకవిశేషణము ... వండింపబడగల ...
- * తద్ధర్మార్థకవిశేషణములు { వండింపబడు }
 { వండింపబడియెడు }
 { వండింపబడియెడి }
- * వ్యతిరేకార్థకవిశేషణము వండింపబడని ...
- సమాసంబట్టి గాగమంబును దొడ్డియట్లే యుండునది.

ఆంధ్ర శాసనాగ్రామము.

క్రియాఫలంబుకర్తృగామియగునపుడుగొనుధాతు
వు ధాతువునకనుప్రయుక్తంబగుం గొనుధాతువువరంబ
గునపుడు ధాత్వంతోకారంబున కికారంబు వికల్పంబు
గానాదేశంబగునదియ యాత్మనేపదార్థకంబనంబడు.

వర్తమానార్థకము.

ప

బ

వండికొనుచున్నాడు... వండికొనుచున్నారు
వండికొన్నాడు... వండికొన్నారు
వండికొంచున్నాడు... వండికొంచున్నారు
వండుకొనుచున్నాడు వండుకొనుచున్నారు
వండుకొన్నాడు వండుకొన్నారు
వండుకొంచున్నాడు - వండుకొంచున్నారు

ప్ర

వండికొనుచున్నది ... వండికొనుచున్నవి
వండికొన్నది వండికొన్నవి...
వండికొంచున్నది వండికొంచున్నవి
..
వండుకొనుచున్నది ... వండుకొనుచున్నవి
వండుకొన్నది వండుకొన్నవి
వండుకొంచున్నది ... వండుకొంచున్నవి

మ

వండికొనుచున్నావు ... వండికొనుచున్నారు
వండికొన్నావు... వండికొన్నారు
వండికొంచున్నావు ... వండికొంచున్నారు
..
వండుకొనుచున్నావు... వండుకొనుచున్నారు
వండుకొన్నావు ... వండుకొన్నారు
వండుకొంచున్నావు ... వండుకొంచున్నారు

మి.

అత్త నేపదార్థము.

వర్తమానార్థము.

ఏ

బి

ఉ { వండికొనుచున్నాను... వండికొనుచున్నాము
 వండికొన్నాను... వండికొన్నాము...
 వండికొంచున్నాను... వండికొంచున్నాము...
 వండుకొనుచున్నాను... వండుకొనుచున్నాము
 వండుకొన్నాను... వండుకొన్నాము...
 వండుకొంచున్నాను... వండుకొంచున్నాము... }

భూతార్థము.

ఏ

బి

ప్ర { వండికొనియెక... }
 { వండికొనెక... } వండికొనిరి...
 { వండుకొనియెక... } వండుకొనిరి...
 { వండుకొనెక... }

మ { వండికొంటివి... }
 { వండికొంటి... } వండికొంటిరి...
 { వండుకొంటివి... } వండుకొంటిరి...
 { వండుకొంటి... }

ఉ { వండికొంటికి... }
 { వండికొంటికి... } వండికొంటిమి...
 { వండుకొంటికి... } వండుకొంటిమి... }

ఆత్మసేవదార్థకము.

౩౯

భవిష్యదర్థకము.

ప

బ

౧)	{	పండికొనగలడు ...	పండికొనగలరు ...
		పండుకొనగలడు ...	పండుకొనగలరు ...
		పండికొనగలవు ...	పండికొనగలవు ...
		పండుకొనగలవు ...	పండుకొనగలవు ...
౨)	{	పండికొనగలవు	పండికొనగలరు ...
		పండుకొనగలవు ...	పండుకొనగలరు ...
౩)	{	పండికొనగలన్	పండికొనగలము ...
		పండుకొనగలన్ ...	పండుకొనగలము ...

ఆత్మసేవదార్థకము.

తద్భాగ్యకము.

ప

బ

౪)	{	పండికొనున్	పండికొనుచురు ...
			పండికొందురు
			పండికొండురు
			పండికొండు ...
			పండికొండు
			పండుకొనుచురు ...
			పండుకొందురు ...
			పండుకొండురు ...
			పండుకొండు ...
			పండుకొండు

తత్త్వార్థకము.

ఎ

బ

మ	{	వండికొనుచువు.....	{	వండికొనుచురు...
		వండికొనుచు		వండికొందురు...
		వండికొందువు.....		వండికొందురు...
		వండికొందు		వండికొండురు...
		వండికొండువు.....		వండికొండురు...
		వండికొండు		వండికొండురు...
		వండుకొనుచువు...		వండుకొనుచురు...
		వండుకొనుచు		వండుకొందురు...
		వండుకొందువు.....		వండుకొందురు...
		వండుకొందు		వండుకొండురు...
		వండుకొండువు...		వండుకొండురు...

ఉ	{	వండికొనుచుకొ...	వండికొనుచుము.....
		వండికొందుకొ...	వండికొందుము.....
		వండికొండుకొ.....	వండికొండుము.....
		వండుకొనుచుకొ...	వండుకొనుచుము.....
		వండుకొందుకొ.....	వండుకొందుము.....
		వండుకొండుకొ...	వండుకొండుము.....

ఆత్మ సేవద్యార్థకము.

౪౧

తత్త్వార్థకము.

రూపాంతరము.

ప

బ

ప్ర { వండికొనియెడుకా
వండికొనియెడికా } వండికొనియెడుగు ... }
వండుకొనియెడుకా } వండుకొనియెడుగు ... }
వండుకొనియెడికా }

మ { వండికొనియెడువు
వండికొనియెడు ... } వండికొనియెడుగు..... }
వండుకొనియెడువు } వండుకొనియెడుగు ... }
వండుకొనియెడు... }

ఉ { వండికొనియెడుకా... } వండికొనియెడుము..... }
వండుకొనియెడుకా... } వండుకొనియెడుము ... }

ప్రార్థనాద్యర్థకము.

ప్ర { వండికొనుము... .. వండికొనుడు }
వండికొమ్ము వండికొండు }
వండుకొనుము..... వండుకొనుడు }
వండుకొమ్ము వండుకొండు }

ఉభయకర్తృక ప్రార్థనాద్యర్థకము.

... .. { వండికొనుదుము... .. }
... .. { వండికొందుము ... }
... .. { వండికొండుము ... }
... .. { వండుకొనుదుము ... }
... .. { వండుకొందుము ... }
... .. { వండుకొండుము ... }

ఆత్మ సేవ దార్శికము

వ్యతిరేక దార్శికము.

ప

బ

ప్ర { వండికొనఁడు..... వండికొనరు }
 { వండికొనదు వండికొనవు }
 { వండుకొనఁడు..... వండుకొనరు }
 { వండుకొనదు ... వండుకొనవు... .. }

మ { వండికొనవు వండి కొనరు }
 { వండుకొనవు... .. వండుకొనరు }

ఉ { వండికొనక వండికొనము }
 { వండుకొనక వండుకొనము }

వ్యతిరేక ప్రార్థనా ద్వైత దార్శికము.

ప

బ

మ { వండికొనకుము ... వండికొనకుఁడు ... }
 { వండుకొనకుము ... వండుకొనకుఁడు... .. }

భావ దార్శికము { వండికొనుట }
 { వండికొంటు }
 { వండికోలు }
 { వండుకొనుట }
 { వండుకొంటు }
 { వండుకోలు }

వ్యతిరేకభావార్థకము ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{వండికొనమి} \\ \text{వండుకొనమి} \end{array} \right\}$

క్వాదార్థకము. ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{వండికొని} \\ \text{వండుకొని} \end{array} \right\}$

వ్యతిరేకక్వాదార్థకము. ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{వండికొనక} \\ \text{వండుకొనక} \end{array} \right\}$

తుమున్నాద్యర్థకము ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{వండికొనన్} \\ \text{వండుకొనన్} \end{array} \right\}$

శత్రుత్వార్థకము ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{వండికొనుచున్} \\ \text{వండికొన్నున్} \\ \text{వండికొంచున్} \\ \text{వండుకొనుచున్} \\ \text{వండుకొన్నున్} \\ \text{వండుకొంచున్} \end{array} \right\}$

అనంతస్వార్థకము ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{వండికొనుడున్} \\ \text{వండుకొనుడున్} \end{array} \right\}$

చేదాద్యర్థకము. ... $\left\{ \begin{array}{l} \text{వండికొనినన్} \\ \text{వండికొన్నన్} \\ \text{వండుకొనినన్} \\ \text{వండుకొన్నన్} \end{array} \right\}$

వర్తమానార్థకవిశేషణములు

{ వండికొనుచున్న
వండికొనుచున్న
వండికొంచున్న
వండుకొనుచున్న
వండుకొనుచున్న
వండుకొంచున్న }

భూతార్థకవిశేషణములు

{ వండికొనిన
వండికొన్న
వండుకొనిన
వండుకొన్న }

భవిష్యదర్థకవిశేషణములు

{ వండికొనఁగల
వండుకొనఁగల }

తద్ధర్మార్థకవిశేషణములు

{ వండికొనియెడు
వండికొనియెడి
వండికొను
వండుకొనియెడు
వండుకొనియెడి
వండుకొను }

వ్యతిరేకార్థకవిశేషణములు

{ వండికొనని
వండుకొనని }

సమాసాదికంబుపూర్వంబుల్లేఱుంగునడి.

ణ్యంతకర్తృత్వకము.

౪౫

ఆత్మనేపదార్థకము.

వర్తమానార్థకము.

ఏ

బ

వండించికొనుచున్నాడు వండించికొనుచున్నారు...
 వండిచిక్కొన్నాడు... వండించికొన్నారు...
 వండిలిచిక్కొంచున్నాడు వండించికొంచున్నారు...
 వండించికొనుచున్నది వండించికొనుచున్నవి...
 వండించికొన్నది... వండించికొన్నవి...
 వండించికొంచున్నది... వండించికొంచున్నవి...
 వండించుకొనుచున్నాడు వండించుకొనుచున్నారు...

శేషంబెల్ల (బూర్వం బట్టు హ్యంబు
 కర్తృత్వకము.

ఏ

బ

వండించికొనబడుచున్నాడు వండించికొనబడుచున్నారు
 వండించుకొనబడుచున్నాడు వండించుకొనబడుచున్నారు
 వండించికొనబడుచున్నది వండించికొనబడుచున్నవి
 వండించుకొనబడుచున్నది వండించుకొనబడుచున్నవి

శేషంబెల్ల (బూర్వం బట్టు హ్యంబు,

ప్రార్థనాద్యర్థకమువర్ణంబునకుఁబంజొండెనగు॥
 అచ్చుపరంబగునపుడుగలుగదు॥ ఉదాహరణము ॥ వండు
 నీవు॥ వండుము. నీవు

ప్రార్థనాద్యర్థకముడువర్ణంబులకంటె॥ అ॥ అ॥ ఇ॥ ఈ॥
 వికల్పంబుగాననుప్రయోగింపబడు.

ఉదాహరణము.

వండును	వండుడ
వండుమా	వండుడా
వండుమి	వండుడి
వండుమీ	వండుడీ

ఇశ్లేషణనూహ్యంబు

వ్యతిరేకార్థకమధ్యమపురుషంబునకు -ఎ-ఏ-ఓ-ఓ
అయ్య-అమ్మ-ఇత్యాదులుయథాయోగ్యంబుగాఽప్ర
ర్థనార్థంబుననుప్రయుక్తంబులగు.

ఉదాహరణము॥ వండవె॥వండరే॥వండవే॥వండరే॥
వండవో॥వండరో॥వండవో॥ వండరో॥వండనయ్య॥వండ
రయ్య॥వండవమ్మ॥ఇత్యాదులూహ్యంబులు.

అశీరర్థంబునధాతువునకు తవన్ణంబువచ్చు ॥ కొట్టుత
తగ్గర్థముకంటె॥ గాత॥గావుత॥గాక॥అనునవియాశీ
రర్థంబుననుప్రయుక్తంబులగు॥వండుగాత॥వండుచు
రుగాత॥వండుగావుత॥వండుచురుగావుత॥

ఒకానొకచోటం గేవలతగ్గర్థకంబును నాశీరర్థం
బునంబ్రయోగింపబడు॥నాయుఘంబులఁబోగొట్టునంద
సుతుడు ॥ ప్రార్థనాద్యర్థంబునంబ్రథమపురుషంబున
ధాతువునకుడుప్రత్యయంబునుధాత్వంతోకారంబునకే
త్వంబునునగు॥హరి నాయుఘములఁగొట్టెడుక॥ లక్ష్మీనా
రాయలునాయుఘములఁగొట్టెడుక॥

(౪౭)

అయ్యర్థంబునందయచ్చపరంబగునపుడు ధాతువునకు
కు ఎడుమయనువర్ణకంబువచ్చు.

హరియఘంబులఁగొట్టెడుమనివదించె,

ఇత్యాదులుసతకవివ్యవహారంబుల నెఱుంగునది.

ధాతువు సకర్తకంబని యకర్తకంబనియుద్వివిధంబు
కర్మసాపేక్షంబగునది సకర్తకంబనంబడు - కర్తనిరపే
క్షంబగునది యకర్తకంబనంబడు.

ఉదాహరణము.

సకర్తకము.

కర్తార్థకము.

రాజు- శత్రువులను- కొట్టుచున్నాడు.

అకర్తకము.

. చందుఁడు- ఉదయించె.

ధాతువునకుఁగర్తార్థంబునఁబడు ధాతువనుప్రయు
క్తంబగుఅపుడుకర్తృవాచకంబుత్పతీయాంతంబును గ
ర్మవాచకంబుప్రథమాంతంబునగు.

కర్తార్థకము.

రాజుచేత- శత్రువులు- కొట్టఁబడుచున్నారు.

అంధ్రభాషయందు-భావార్థలస్థానికప్రత్యయంబు
లేమింజేసేయకర్తకంబునకుఁగర్తార్థప్రయోగంబొక్క
టియకానంబడియెడు

ణ్యర్థంబునంబ్రయోజకకర్తృవాచకంబుప్రథమా
ంతంబును బ్రయోజ్యకర్తృవాచకంబు త్పతీయాంతం

౧౨

విభక్తిబోధిని

బునుకర్మవాచకంబు ద్వితీయాంతంబునుగా సకర్మకథా
తువునకుఁగైర్త్ర్యంబునఁబ్రయోగించునది.

ఉదాహరణము.

రాజు-భటులచేత - శత్రువులకొకటింజుచున్నాఁడు-
గతిబుద్ధ్యాద్యర్థయోగంబునం బ్రయోజ్యకర్తృవాచ
కంబుద్వితీయాంతంబయ్యును.

ఉదాహరణము.

దేవదత్తుఁడు-యజ్ఞదత్తుని-గ్రామమును - పొందింపు
చున్నాఁడు.

ఇత్యాదులూహ్యంబులు.

ణ్యంతకర్త్ర్యంబున సకర్మకథాతువుప్రయోగించు
నపుష్ట ప్రయోజ్యకర్తృవాచకంబు ద్వితీయాంతంబ
యగు.

బొమ్మలు-ఆడుచున్నవి.

సూత్రధారుఁడు-బొమ్మలనాడించుచున్నాఁడు

కర్కార్యకము.

సూత్రధారునిచేబొమ్మలాడింపఁబడియెడు.

ఇత్యాదులూహ్యంబులు.

విభక్తిబోధిని పర్యాప్తంబయ్యె.

